

bi lahko odšel. In to je tudi naredil takoj po končanih obredih, ne da bi spregovoril besedico ob preranem grobu. Starši pokojnega dijaka pa so bili vzorni kristjani. Tako obnašanje seveda duhovnikom ne dela časti! V takih primerih bi se moral duhovnik še bolj zavedati, da je postavljen s središče dogajanj in da so vanj uprti vsi pogledi pogrebcev. Zato mora biti njegovo obnašanje mirno in dostojanstveno. Le tak nastop lahko priča o njegovi trdni in neomajni veri.

Enako bi morale duhovniki bolj paziti na liturgična oblačila pri pogrebih. Ta oblačila se hitreje obrabijo, zato jih pač treba pogosteje zamenjati. Nikar ne tarnajmo vedno, da ni denarja. Duhovnik, ki bo znal pravilno ravnati, bo vedno imel tudi dovolj denarja za liturgična oblačila. Seveda je treba vse vernikom pravilno obrazložiti. Prava beseda ob pravem času vedno najde pota v srca vernikov.

VILKO ŠOLINC

EKUMENSKA BIBLIJA NA FRANCUSKOM JEZIKU

Za vrijeme molitvene osmine za sjedinjenje kršćana (18—25. I 1967) objelodanjen je prvi svezak ekumenske Biblije na francuskom: Traduction Oecumenique de la Bible: Epître de Saint Paul aux Romains. L'Alliance Biblique Universelle et Les Editions du Cerf, Paris 1967. Kad je svezak predan javnosti, održana je svečanost kojoj su predsjedali kard. Martin, pastor Boegner i metropolit Meletios. Bila je to historijska večer. Odigralo se na Sorboni na kojoj je Toma Akvinski pokrstio Aristotela, u kojoj se Kalvin poslije nego li je čitao Blaženstva našao »reformiranim«, na kojoj su profesori 1527. osudili nazore Erazma Roterdamskog o koristi i potrebi prijevoda Biblije na narodni jezik.

Nekih 400 mjesta između kipova u nadljudskoj veličini Richelieu-a, Descartesa i Pascala bilo je brzo zaposjednuto. Pokrajne aule primile su daljnje interesente; preko tisuću ih nije primljeno. Očit znak pažnje što ju je Pariz pokazao tom događaju. I patrijarh iz Carigrada Ate-nagora poslao je tom zgodom posebnu poruku. Prisutnost francuskog ministra vanjskih poslova i poslanikâ država koje govore francuskim jezikom ukazuje na kulturno-po-

ličko značenje ovoga rada. Nova je Biblija neka vrsta jedinstva između zemalja s francuskim jezikom od Kanade do Madagaskara.

Nije to prvi ekumenski prijevod Biblije, što su ga poduzeli francuski teolozi. Već je 1676. oratorijanac Richard Simon (1638—1712) predložio svojim kalvinističkim prijateljima jedno zajedničko izdanje, određeno za znanstvenu upotrebu. Do ostvarenja nije došlo zbog opoziva edikta u Nantesu o snošljivosti. Pred više od stotinu godina takav je plan ponovo poduzet. Katolici, protestanti i židovi osnovaše »Nacionalno Društvo za prijevod SP na francuski jezik«. No doba poslije Silaba nije bilo najpovoljnije za takav pothvat. Kratko vrijeme poslije nego je javnost saznala za taj pothvat katolicima je bilo zabranjeno učestvovati. Tako su stručnjaci raznih konfesija radili dalje odvojeno. Evangelička »Bible du Centenaire« pojavila se 1917—1948. Od 1947—1955. objelodanila je Katolička biblijska škola u Jeruzalemu u 43 omanja sveska svoj posvuda uvaženi prijevod.

Kad je trebalo da ova tzv. Jeruzalemska Biblija bude revidirana, s privatne je strane predloženo da se rad poduzme skupa s Evangelističkim biblijskim društvom. Izdavačka kuća i Biblijska škola prihvatiše poticaj. Za Uskrs 1964. izjavio se evangelistički biblijski zavod »L'Alliance Biblique Universelle« usprkos svim poteškoćama spremnim za službenu suradnju. S različitih razloga pokazala se interkonfesionalna revizija katoličke Biblije odveć teškom. Plan je napušten 23. I 1965. i pade odluka za jedan temeljito novi prijevod. To je bio rođendan za »Traduction Oecumenique de la Bible« (TOB). Valja naglasiti da su se izdavačka kuća du Cerf i Biblijska Škola u Jeruzalemu nesebično izjavile spremnima na daljnju suradnju, iako će ovaj novi prijevod u nekom smislu konkurirati njihovu vlastitom prijevodu.

TOB je častan pothvat. Treba da bude uspostavljen tekst koji zadovoljava sve opravdane znanstvene zahtjeve a u isto vrijeme da bude pučka Biblija, izdanje koje se može upotrebljavati na liturgijskim sastancima i za privatno štivo. To znači ogroman posao, koji traži dugo vremena i brojne suradnike. Računa se da će Biblija u cijelosti biti dovršena 1975. Plan suradnika koji je objavljen na str. 112 prvoga tiskanog sveska već broji preko stotinu imena.

Ekumenski prijevod Biblije stoji pod patronatom kard. Bea, Leger-a, Martina i Zougrano, pastora Boegnara, metropolita Meletiosa (od ekumenskog patrijarha) i nadbiskupa Georgea (francusko-pravoslavne Crkve). Komitet od 4 suradnika-katolika i evangelika nadzire napredovanje rada. Prijevod izdaje L'Alliance Biblique Universelle i Editions du Cerf. Paritetski sastavljen komitet raspravlja o temeljnim pitanjima, drži vezu između raznih grupa prevodilaca. Njegov je važni zadatak da garantira jedinstvenost temeljnog jezičnog blaga. Ima više skupina iz raznih narodnosti, a svaka se skupina bavi pojedinom skupinom knjiga SP: Pentateuhom, prorocima, spisima sv. Ivana, Pavlovim poslanicama itd. Svaku pojedinu knjigu obrađuje po jedan katolički i evangelički prevodilac. Jedan od njih prevodi, a drugi pravi korekturu. Starom je Zavjetu osnovica židovski masoretski tekst. U bilješkama su dodane najvažnije varijante, u prvom redu grčke Septuaginte, a posebno na onim mjestima, koje citira NZ. I raspored starozavjetnih knjiga slijedi raspored židovskog kanona. Na njega se nadovezuju deuterokanonske knjige SP. Kod prevođenja SZ surađivat će i židovski stručnjaci. Kao osnovica za NZ izdavači imaju grčki tekst, koji su izdali 1966. K. Alland, M. Black, B. M. Metzger i A. Wikgen za pet biblijskih društava.

Dogotovljene prijevode potom pregledaju teolozi i liturgičari. Tu počinje i suradnja dvaju pravoslavnih biblijskih stručnjaka A. Knjazeva i N. Kulumzina. Oni prave svoje bilješke, koje se uzimlju u obzir kod utvrđivanja konačnog teksta. Kao najviši autoritet postoji odabrani sud koji se sastoji od katolika P. Benoit-a i R. de Vaux-a te od protestanata O. Cullmanna i W. Fischera. Za vrijeme prvih 18 mjeseci skupnog rada taj sud nije sazvan.

Ni jedan od prijevoda ne će nositi imena prevodilaca. To je vanjski znak da je ovaj prijevod ne samo ekumensko nego i zajedničko djelo. »Prijevod je stoga istovremeno manje originalan a ipak noviji nego oni što su prije njega izišli posljednjih godina«, pišu suradnici u svom predgovoru »Esprit et methode«. Manje originalan, jer zajednički karakter rada ne dopušta izvjesnih osobnih odluka, koje druge prijevode ponekad čine interesantni-

ma. Noviji, jer je strogo preispitivanje djelomično posvršenih radova dozvolilo naknadne zahtjeve, koji se vide posebno u bilješkama.

Stavljanje bilježaka — što inače nije slučaj kod evangeličkih prijevoda — obrazložio je protestantski pastor R. Mehl u *Le Monde* 14. siječnja 1967: »Mnogi misle da tekst može govoriti sam za sebe. No to je moguće, ako čitalac ima pristupa k smislu riječi, ako on razumije historijske aluzije i prepozna je starozavjetne citate. Zbog kulturnih izmjena mi danas nismo više u stanju da shvatimo smisao biblijskog teksta. Upućeni smo na filološke, historijske i biblijske bilješke.«

Bilježaka za poslanicu Rimljanima ima više nego teksta u prijevodu. No to su vrlo vrijedne bilješke. Skrenuta je pažnja posebno na ključne riječi u Pavlovoj teologiji, npr. sarks, pneuma itd. Nisu prešućene različite tradicije u tumačenju različitih crkava: Jedna bilješka donosi stav konfesija u pitanju SP — Crkva (str. 16). Posebno je opširno protumačeno Rim 5, 12 (istočni grijeh). Tumačitelji su vrlo suzdržljivi u izražavanju svoje učestalosti. Kazalo, koje će doći na koncu čitavog djela, uvelike će olakšati orijentiranje i korištenje ovom ekumenskom biblijom.

Pastor Boegner je kazao: »Poslanica je Rimljanima bila razbojište. Tekst našega rascjepa mora postati tekstom našega susreta!«

Prilikom svečanosti tri su teologa tumačila pojedine retke iz omiljenih poglavlja triju konfesija: Prof. Pierre Bounard (Lausanne) Rim 3—5 (opravdanje po vjeri), Yves Congar (Strassbourg) Rim 6 (sakramentalno zajedništvo u Kristu) i Pavel Eudokimov (Pariz, Sv. Sergije) Rim 8 (Preobražaj čovjeka po Duhu). Ispjevana je na koncu himna Božjoj ljubavi (Rim 8, 31—39) na intonaciju L. Deiss-a, jednoga od suradnika TOB. Zatim su svi skupa izmolili Očenaš u ekumenskom obliku, koji je složen pred godinu dana.

Ekumenska Biblija još ne znači sjedinjenje kršćanskih konfesija, kako neki optimistički misle, no ona je zacijelo mjesto susreta. Suradnici TOB »se nadaju da će ona pomoći da se upozna i cijeni SP, u kojemu Božji narod sluša riječ svoga Gospodina i gdje bi svi ljudi mogli naći smisao svoga života« (*Esprit et methode*, str. 17).

O. F. CAREV